

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 18. ožujka 2021.

Analiza presude

C. protiv Hrvatske
br. zahtjeva 80117/17
presuda

članak 8. – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

U postupku odlučivanja o roditeljskoj skrbi, u kojem postoji sukob interesa između roditelja i djeteta, djetetu je potrebno imenovati posebnog skrbnika koji će zastupati njegove interese.

Ujedno, djetetu koje je sposobno oblikovati vlastita mišljenja mora se u postupku odlučivanja o roditeljskoj skrbi osigurati pravo na iznošenje mišljenja.

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 8. siječnja 2021. godine donio je presudu kojom je utvrdio da je Republika Hrvatska podnositelju zahtjeva povrijedila pravo na poštovanje obiteljskog života.

Podnositelj zahtjeva, malodobni C., sin je razvedenih roditelja čiji je odnos, sukladno nalazima i mišljenjima vještaka, obilježen nedostatkom minimalne razine roditeljske suradnje te zajedničkog nastupa prema njihovom zajedničkom djetetu. Posljedično, iako je pravomoćnom presudom suda 2010. godine razveden brak roditelja, u trenutku donošenja presude Europskog suda, još uvijek nije bila donesena konačna odluka o roditeljskoj skrbi te odluka o pravima na susrete i druženja koja se stvarno provodi. Inicijalno je odlučeno da će C. živjeti s majkom dok će otac pravo na susrete i druženja ostvarivati srijedom te svaki drugi vikend i državni praznik uključujući noćenje. No nakon što je majka podnijela kaznenu prijavu 2012. godine, zbog sumnje da otac seksualno zlostavlja podnositelja zahtjeva, prvostupanjski sud je donio privremenu mjeru zabrane susreta i druženja C.-a s ocem. Ujedno, sud je odredio psihologijsko-psihijatrijsko vještačenje roditelja i podnositelja zahtjeva kako bi utvrdio istinitost navoda majke o seksualnom zlostavljanju. Predmetno vještačenje odbacilo je navode da je otac seksualno zlostavljao C., no upozorilo je na neprimjereno ponašanje majke prema podnositelju (projekcija vlastitog negativnog stava prema bivšem suprugu, izolacija, ignoriranje, manipulacija) koje predstavlja emocionalno zlostavljanje te da nezdrava simbiotska veza koju podnositelj ima s majkom za njega predstavlja glavni razvojni rizik. Slijedom navedenog, otac je tužbom zatražio izmjenu odluke o roditeljskoj skrbi pozivajući se na zaključke vještačenja. U drugom postupku o roditeljskoj skrbi provedeno je novo vještačenje, koje je potvrdilo zaključke prethodnog, no podnositelj zahtjeva u istom nije imao status stranke

niti je saslušan. Pravomoćnom presudom 2015., izmijenjena je odluka o roditeljskoj skrbi te je odlučeno da će podnositelj živjeti s ocem dok će majka imati pravo na susrete i druženja. Nakon nekoliko neuspješnih pokušaja izvršenja presude i unatoč snažnom protivljenju majke, ovrha nad mlđb. C.-om provedena je u lipnju 2016. godine na školskom igralištu škole tijekom nogometnog treninga. Iako je nakon razgovora s ocem podnositelj odlučio poći s njim, istog dana je pobjegao iz očeve kuće i vratio se majci. U rujnu 2016. majka je podnijela novu tužbu tražeći izmjenu odluke o roditeljskoj skrbi. Postupak povodom predmetne tužbe još je bio u tijeku u trenutku donošenja presude Europskog suda. Privremena mjera sukladno kojoj je podnositelj zahtjeva stanovao s majkom u trenutku podnošenja zahtjeva Europskom sudu donesena je 2017. godine.

Kao prethodno pitanje pred Europskim sudom postavilo se pitanje:

Može li majka zastupati podnositelja zahtjeva pred tim Sudom unatoč potencijalnom sukobu interesa te usprkos činjenici da je više nalaza i mišljena vještaka u postupku jasno ukazivalo da je ponašanje majke spram podnositelja predstavljalo emocionalno zlostavljanje?

U tom kontekstu i u skladu sa sudskom praskom ([Hromadka i Hromadkova protiv Rusije](#), stavak 118.) Europski sud je istaknuo da u situacijama kada su u pitanju maloljetna djeca koja ovisе o drugima koji zastupaju njihove interese treba izbjegavati strogo tehnički pristup. Ključno je stoga ispitati sva ozbiljna pitanja koja se odnose na poštovanje prava djeteta. S obzirom da se srž prigovora u ovom predmetu odnosi na mogući propust domaćih vlasti da sukladno članku 8. osiguraju postupak donošenja odluka koji je pošten i u skladu s najboljim interesom djeteta, Europski sud nije utvrdio postojanje sukoba interesa podnositelja i njegove majke koja ga je sukladno odluci o privremenoj dodjeli roditeljske skrbi zastupala i u postupku pred Europskim sudom.

Utvrdivši da je zahtjev podnositelja dopušten Europski sud uputio je na utvrđena opća načela u primjeni članka 8. Konvencije. Ponovio je da je njegova zadaća provjeriti jesu li nacionalni sudovi detaljno ispitali obiteljsku situaciju i pritom vodili računa o najboljem interesu djeteta ([Neulinger i Shuruk protiv Švicarske](#) [VV], stavak 139.). Dodatno, Europski sud je istaknuo da iako članak 8. nema izričite procesne odredbe, postupak donošenja odluka mora biti pošten. Stoga, u svim sudskim i upravnim postupcima koji utječu na prava koja se jamče člankom 8. Konvencije, djeca koja su sposobna oblikovati vlastita mišljenja moraju biti saslušana te imati mogućnost izraziti svoje mišljenje kojem će, u skladu s njihovom dobi i zrelošću, biti dana odgovarajuća težina ([M. i M. protiv Hrvatske](#), stavci 171. i 181.).

Slijedom navedenog u predmetu podnositelja počinjena su dva očita propusta:

- U drugom postupku odlučivanja o roditeljskoj skrbi, unatoč očitom sukobu interesa između podnositelja i njegovih roditelja, podnositelj zahtjeva nije imao status stranke niti mu je bio dodijeljen poseban skrbnik koji bi zastupao samo njegov interes. Navedeni propust nacionalnih tijela predstavljao je stoga povredu važećeg Obiteljskog zakona iz 2003. Osim domaćim zakonom, obveza imenovanja skrbnika *ad litem* u slučaju postojanja sukoba interesa između djeteta i roditelja postoji i temeljem Europske konvencije o ostvarivanju prava djece. Navedeno se nastoji osigurati i Smjernicama Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci.

- Od početka postupka 2010. godine do dana donošenja ove presude Europskog suda, s podnositeljem nikad nije osobno obavljen razgovor pred sudom koji je je odlučivao o roditeljskoj skrbi nad njim.

Predmetna kumulacija propusta od strane nacionalnih vlasti navela je Europski sud na zaključak da je postupak donošenja odluka u ovom predmetu nepopravljivo narušen, pogotovo imajući na umu nedostatke u kvaliteti zastupanja podnositelja – djeteta, te važnosti postupka za njegov privatni i obiteljski život. Europski sud pri tom nije prihvatio argumente tužene države da mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom nije bilo propisano obvezno izravno uključivanje podnositelja u postupak odlučivanja o roditeljskoj skrbi, kao niti obrazloženje da je nacionalnim tijelima bila poznata želja podnositelja da živi s majkom. U svjetlu navedenih razmatranja, Europski sud nije imao potrebu dalje ispitivati jesu li nacionalna tijela pravilno procijenila najbolji interes podnositelja zahtjeva prilikom donošenja odluke s kojim će roditeljem živjeti.

Slijedom svega navedenog, ne dovodeći u pitanje buduću odluku koju će donijeti hrvatski sudovi u predmetu, Europski sud je presudio da je podnositelju povrijeđeno pravo na poštovanje njegovog obiteljskog života.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositelju dosudio pravednu naknadu u iznosu od 7.500,00 eura na ime neimovinske štete te dodatnih 2.080,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2021. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava